

Ministerie van WVC
Directoraat Generaal van de Volksgezondheid
Postbus 3008
2280 MK Rijswijk
Telefoon (070) 34079 11

Aan de Raad BIG
p/a Nationale Raad voor de Volksgezondheid
Postbus 7100
2701 AC Zoetermeer

Rijswijk, 9 mei 1994.

Onderwerp:
Advies inzake opleidingseisen verpleegkundige

Op 17 maart jl. heeft u het advies "Opleidingseisen verpleegkundigen" uitgebracht, waarin u een antwoord formuleert op de centrale vraagstelling die de toenmalige staatssecretaris Simons in zijn adviesaanvraag d.d. 2 december 1993 (kenmerk PAO/BOG-939867) aan u heeft voorgelegd:

Hoe zouden naar de mening van de Raad BIG de opleidingseisen moeten luiden, waaraan de verpleegkundige moet voldoen om in het bezit te komen van het in artikel 32 bedoelde getuigschrift, dat recht geeft op inschrijving als verpleegkundige in het register?

In uw advies gaat u uitgebreid in op de problematiek rond de opleiding tot verpleegkundige, waarbij u zich mede baseert op de inbreng van een groot aantal betrokken partijen. Waar het veld van de gezondheidszorg continu in beweging is, geldt dit voor het verpleegkundig beroep en de opleidingen in nog sterkere mate. Ik spreek dan ook mijn waardering uit voor de wijze waarop u zich, rekening houdend met de door mij gestelde adviestermijn, van uw taak heeft gekweten. Het is niet gemakkelijk een standpunt te bepalen in een zo complex en verdeeld krachtenveld en hieromtrent de overheid te adviseren.

Mede gelet hierop acht ik het van belang u schriftelijk op de hoogte te stellen van mijn reactie en globale stellingname op de inhoud van uw advies. Ik ga er van uit dat u dit schrijven onder de aandacht brengt van partijen die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van uw advies.

Algemeen

In het verleden zijn de eisen aan de verpleegkundige opleiding sterk doordrongen geweest van de te bereiken eindtermen. De Wet BIG richt zich vooral op de beroepsuitoefening en sluit daarmee aan op de ontwikkelingen in het veld waar, ook binnen de verpleegkundige beroepsgroep, duidelijk tendenzen aanwezig zijn tot profilering en professionalisering. U bent erin geslaagd om tussen beide uitgangspunten een compromis te vinden. U beschrijft in het advies de (globale) eisen die moeten worden gesteld aan de opleiding tot verpleegkundige in relatie met de bestaande, in Nederland nog niet integraal toegepaste EG-richtlijnen voor verpleegkundigen. Deze eisen zullen door

(opleidings)instellingen moeten worden geoperationaliseerd tot eindtermen. Gelijktijdig wijst u in uw advies op het belang van het verpleegkundig beroepsprofiel, dat veel gedetailleerder is en ook aandacht schenkt aan maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen in de zorgsector. In uw advies gaat u, wellicht mede door het feit dat u - mijns inziens terecht - het midden zoekt tussen eindtermen en beroepsprofilering, een stap verder dan de adviesaanvraag. In deze adviesaanvraag gaat het, conform de tekst van de Wet BIG op dit punt, om de opleidingseisen waaraan moet worden voldaan om als verpleegkundige in het register te worden ingeschreven. De opleidingseisen zijn dus aan de beroepsbeoefenaar gekoppeld. De vraag die u zich stelt, betreft de eisen te stellen aan opleidingen zodat beroepsbeoefenaren aan de voor inschrijving in het register geldende opleidingseisen voldoen. Ondanks dit verschil in benadering biedt het advies een goed bruikbaar kader voor de eisen te stellen aan beginnend beroepsbeoefenaren die als verpleegkundige willen worden geregistreerd.

Bij de bespreking van de punten zal de volgorde van het advies worden aangehouden.

Achtereenvolgens komen derhalve aan de orde:

- uitgangspunten van het advies;
- inhoud van de amvb opleidingseisen;
- het niveau van de opleiding;
- de examenregeling;
- het gebruik van één titel "verpleegkundige".

Uitgangspunten

U hanteert bij uw advisering omtrent de opleidingseisen een aantal uitgangspunten:

- de wetgever heeft de bedoeling de kwaliteit van de beroepsuitoefening te waarborgen;
- de opleidingseisen moeten zodanig zijn dat een beginnend beroepsbeoefenaar als verpleegkundige in staat is het beroep uit te oefenen;
- de opleidingseisen moeten aansluiten op het deskundigheidsgebied van de verpleegkundige zoals omschreven in artikel 33 van de Wet BIG;
- de EG-richtlijnen moeten in de regelgeving worden geïmplementeerd;
- er dient sprake te zijn van terughoudend wetgevingsbeleid;
- de opvattingen van organisaties die in het kader van de advisering zijn gehoord, worden in de afweging betrokken.

Ik kan deze uitgangspunten zonder meer onderschrijven.

Amvb opleidingseisen

U adviseert de volgende eisen:

1. Een te registreren verpleegkundige moet een specifieke full-time beroepsopleiding hebben gevolgd die minimaal drie studiejaar dan wel 4600 uren theoretisch en praktisch onderwijs omvat. De duur van het theoretisch onderwijs moet ten minste één derde en die van het praktische onderwijs ten minste de helft bedragen van de minimum-opleidingsduur.
2. Het theoretisch onderwijs van een te registreren verpleegkundige heeft ten minste de leergebieden verpleegkunde, basiswetenschappen, en sociale wetenschappen bevat. De invulling, die u aan deze leergebieden geeft, is gelijk aan de EG-richtlijn op een viertal uitzonderingen na, namelijk:
  - de toevoeging van de volgende vakken aan het leergebied verpleegkunde: "methodische aspecten van kwaliteitsbewaking en -bevordering", "methodische aspecten van verslaglegging en informatie-overdracht in de verpleging", en "ontwikkelingen in het verplegingswetenschappelijk onderzoek", en
  - de toevoeging van een vak aan het onderdeel sociale wetenschappen: "relevante onderdelen

van het gezondheidsrecht”.

3. Het praktisch onderwijs van een te registreren verpleegkundige heeft alle onderdelen van de verpleegkunde als vermeld in de EG-richtlijn plus het vak kwaliteitbewaking en -bevordering van de beroepsuitoefening bevat.
4. Een te registreren verpleegkundige dient opgeleid te zijn voor het uitvoeren van die voorbehouden handelingen die verpleegkundigen krachtens een amvb ex artikel 39 functioneel zelfstandig mogen verrichten.

Naar aanleiding van bovenstaande punten wil ik het volgende opmerken:

Ad 1. Ik kan instemmen met de minimum-opleidingsduur welke u aanbeveelt. Wel ben ik van mening dat naast een full-time opleiding van drie jaar ook andere opleidingsvormen mogelijk moeten zijn, mits deze aan aspirant-verpleegkundigen de gelegenheid bieden te kunnen voldoen aan de in de AMvB vast te leggen opleidingseisen. Ik heb geen reden om aan te nemen dat andere opleidingsvormen tot kwalitatief mindere resultaten zullen leiden.

Ad 2. Met betrekking tot het theoretisch onderwijs ben ik van mening dat moet worden uitgegaan van de wenselijke beroepsvorming van degenen die thans als verpleegkundige werkzaam zijn en niet van de vorming van diegenen die hogere functies in de verpleegkundige beroepsuitoefening bekleden.

In de parlementaire behandeling is duidelijk naar voren gekomen dat men allen die thans de titel verpleegkundige voeren onder het bereik van het tuchtrecht en dus van artikel 3 wil laten vallen. Op grond van deze overweging kan ik dan ook instemmen met alle vakken zoals genoemd in de EG-richtlijn bij dit onderdeel. Ook vakken als “methodische aspecten van kwaliteitsbewaking en bevordering”, “methodische aspecten van verslaglegging en informatieoverdracht in de verpleging” en “relevante onderdelen van het gezondheidsrecht” lijken mij op deze groep toegesneden. Deze vakken kunnen dusdanig van belang geacht worden dat het zeker gerechtvaardigd is deze in de minimumeisen neer te leggen. Voor al deze vakken geldt wel dat de mate van verdieping van de leerstof in overeenstemming dient te zijn met de aard van de beroepsuitoefening. Het in het curriculum introduceren van “ontwikkelingen in het verplegingswetenschappelijk onderzoek” past mijns inziens niet bij het basisberoep van verpleegkundige zoals dat de Kamer destijds voor ogen stond. Het zijn met name verpleegkundigen in leidinggevende functies en verplegingswetenschappers voor wie een dergelijk vak waardevol zou kunnen zijn. Opname van dit vak in een (vervolg)opleiding die op dergelijke posities voorbereidt, lijkt mij dan ook meer op zijn plaats.

Ad 3. Met betrekking tot het praktisch onderwijs kan ik mij met het advies verenigen. Ook hier acht ik de toevoeging van een onderdeel dat zich specifiek richt op kwaliteitsbewaking en -bevordering in de beroepsuitoefening een goede zaak. Naar mijn mening kan niet vroeg genoeg worden benadrukt dat bewaking, beheersing en verbetering van de kwaliteit van het beroepsmatig handelen inherent zijn aan een goede beroepsuitoefening. Kwaliteitszorg dient een vanzelfsprekend onderdeel te vormen van het handelen van beroepsbeoefenaren.

Ad 4. Omtrent de wijze waarop regels terzake van het punt van de voorbehouden handelingen in de amvb opleidingseisen tot uitdrukking zullen worden gebracht, zal ik mij nog nader beraden. Dit heeft niet zo zeer te maken met het feit dat ik uw stellingname op dit punt principieel zou afwijzen als wel met het gegeven dat er op het moment van inwerkingtreding van de amvb nog geen sprake kan zijn van functionele zelfstandigheid van verpleegkundigen op basis van artikel 39 van de Wet BIG. Te verwachten valt dat een dergelijke regeling nog minimaal twee jaar op

zich zal laten wachten. Immers het is mijn bedoeling om de Wet voor die beroepen die thans geregeld zijn op basis van de Wet Uitoefening der Geneeskunst niet eerder dan medio 1996 in werking te stellen. Pas dan zal ook Hoofdstuk IV (voorbehouden handelingen) van de Wet BIG voor verpleegkundigen van kracht worden.

Het niveau van de opleiding

Naast de aan verpleegkundigen te stellen opleidingseisen gaat u ook in op het niveau van de opleiding. U stelt hierbij dat de opleiding tot verpleegkundige krachtens de Wet BIG te vergelijken is met een opleiding op HBO-niveau. U komt tot deze conclusie op basis van een drietal overwegingen:

- a. de eisen die gesteld worden aan de beroepsuitoefening van de verpleegkundige;
- b. de eisen die naar uw mening in de amvb dienen te worden opgenomen;
- c. de bijzondere omstandigheden waarin opleidingen tot verpleegkundige verkeren.

Betreffende de eisen die aan de beroepsuitoefening worden gesteld merkt u op dat hoge eisen dienen te worden gesteld aan sociale en communicatieve vaardigheden. Een verpleegkundige moet een gelijkwaardige gesprekspartner van andere hulpverleners kunnen zijn. Ook moet een verpleegkundige het hoofd kunnen bieden aan zaken als ontwikkelingen in de geneeskunde en de medische technologie, de cumulatie van informatiestromen, financiële maatregelen, de opvattingen over een geïntegreerd ziekenhuisbedrijf met verpleegkundige zorg als kernactiviteit, transmurale zorg en veranderingen die elkaar in snel tempo opvolgen.

Ik kan met u instemmen dat genoemde zaken van groot belang zijn, niet alleen voor verpleegkundigen, maar voor iedereen die in de zorgsector werkzaam is. De genoemde elementen dienen dan ook zeker een plaats te krijgen in het kwaliteitsbeleid van zorgaanbieders, waarop in de toekomst het regime van de Kwaliteitswet zorginstellingen van toepassing zal zijn. De amvb opleidingseisen verpleegkundige is naar mijn mening niet de plaats om op dit punt waarborgen te bieden, al was het maar vanwege de algemeenheid van het belang van een kwaliteitsbeleid dat met genoemde zaken rekening houdt.

Ik heb overigens geen signalen ontvangen dat de huidige verpleegkundigen – ongeacht de weg waarlangs zij zijn opgeleid en het niveau van hun opleidingen – niet zouden beschikken over goede communicatieve en sociale vaardigheden. Gelijkwaardigheid is naar mijn mening niet primair afhankelijk van opleidingsniveau, maar vooral van het functioneren van verpleegkundigen en andere hulpverleners als gesprekspartners in de praktijk, iets waar het opleidingsniveau geen garantie voor biedt. Op grond hiervan meen ik dat de eisen die gesteld worden aan de beroepsuitoefening van de verpleegkundige geen aanleiding vormen de opleiding vast te leggen op HBO-niveau.

Een zelfde redenering geldt mijns inziens voor het tweede argument voor het situeren van de opleiding op HBO-niveau, de eisen te stellen in de amvb. Mijns inziens zijn de eisen die u in het advies formuleert vrijwel alle zodanig dat deze passen bij de wijze van functioneren van degenen die thans als verpleegkundige werkzaam zijn en die blijkens het verloop van de parlementaire discussie zijn beoogd als doelgroep voor het dragen van de registertitel verpleegkundige. Een uitzondering hierop vormt het vak “ontwikkelingen in het verplegingswetenschappelijk onderzoek”, waarvan ik eerder stelde dat dit beter op zijn plaats is in een (vervolg)opleiding welke verpleegkundigen voorbereidt op andersoortige functies.

Als laatste argument voor het situeren van de opleiding tot verpleegkundige op HBO niveau noemt u de bijzondere omstandigheden met betrekking tot de opleidingen tot verpleegkundige. U doelt hier op het feit dat aan de typering van het onderwijsniveau (LBO, MBO, HBO, WO) doorgaans een indicatie wordt ontleend over de aard, omvang en diepgang van de in de opleiding te verwerven kennis en

vaardigheden. Ik ben het hier in principe mee eens. Anderzijds moet ik ook constateren dat de verschillende onderwijskaders waarbinnen verpleegkundigen thans worden opgeleid alle verpleegkundigen afleveren die in staat zijn tot een algemeen gewaardeerd en kwalitatief verantwoord niveau van beroepsuitoefening.

Ik ben mij ervan bewust dat dit in belangrijke mate samenhangt met het feit dat de huidige opleidingsinstellingen ofwel onder de onderwijswetgeving vallen ofwel door mij erkend zijn. Eerder dan het vaststellen van de opleiding op HBO-niveau zou ik daarom geneigd zijn om te bezien of er een vorm van erkenning dan wel aanwijzing van opleidingsinstellingen mogelijk is die garanties biedt voor een kwalitatief verantwoorde beroepsuitoefening. Mijn gedachtengang over een wijze van erkenning die aansluit bij de uitgangspunten van deregulering en zelfregulering is nog niet uitgekristalliseerd. Ik ben dan ook zeer geïnteresseerd in het advies dat u op dit punt voorbereidt.

Examenregeling

U beveelt aan om in de amvb een examenregeling op te nemen. U stelt dat het examen gericht dient te zijn op de eindbeoordeling van kennis en inzicht verworven gedurende het theoretisch en praktisch onderwijs om het beroep van verpleegkundige te kunnen uitoefenen.

De Wet BIG vereist niet dat de amvb opleidingseisen een examenregeling bevat. Ik heb de indruk dat het al dan niet vastleggen van een examenregeling in de amvb opleidingseisen in belangrijke mate samenhangt met een eventuele erkenning dan wel aanwijzing in enigerlei vorm van opleidingsinstellingen. Gaarne zou ik hieromtrent mijn oordeel dan ook vormen na het verschijnen van het eerder genoemde advies.

Gebruik van één titel verpleegkundige

Op verschillende plaatsen in het advies gaat u impliciet of expliciet in op het gebruik van één titel "verpleegkundige". De Wet BIG gaat uit van één verpleegkundige. Met u ben ik van mening dat het duidelijkheid schept wanneer alle verpleegkundigen ook gemeenschappelijke basiskennis en -vaardigheden hebben. Dat wil niet zeggen dat ze allen precies dezelfde opleiding gevolgd moeten hebben. Zolang de te registreren verpleegkundige maar voldoet aan de opleidingseisen in de amvb, is registratie mogelijk, los van de weg waarlangs of het niveau waarop men is opgeleid. Met u constateer ik dat de huidige opleidingen tot verpleegkundige een gemeenschappelijke basis ontberen. Tevens constateer ik met u dat een aantal van de huidige opleidingen niet onder de specifieke EG-Richtlijn voor verpleegkundigen vallen en dat niet alle curricula van de huidige wél onder de Richtlijn vallende opleidingen geheel aan de gestelde eisen voldoen. Wanneer instellingen derhalve willen opleiden tot verpleegkundige krachtens de Wet BIG, zullen veranderingen in de inrichting van de opleidingen en in de curricula moeten plaatshebben. Zorgvuldig veranderen kost tijd. Bij het opstellen van de amvb zal ik hier uiteraard rekening mee houden.

Overigens merkt u terecht op dat, ongeacht de gevolgde opleidingsweg, allen die bij inwerkingtreding van de wet gerechtigd zijn de titel "verpleegkundige" te voeren en allen die vóór het tijdstip van inwerkingtreding van de amvb met één van de thans bestaande opleidingen tot verpleegkundige zijn begonnen, desgewenst zullen worden ingeschreven in het register.

Conclusie

Ik heb met waardering kennis genomen van uw advies betreffende opleidingseisen voor verpleegkundigen. Hoewel ik het advies op belangrijke onderdelen kan onderschrijven, ben ik op een aantal punten een andere mening toegedaan. Zo ben ik van mening dat naast een full-time opleiding van drie jaar ook andere opleidingsvormen mogelijk moeten zijn, mits deze aan aspirant-verpleegkundigen de gelegenheid bieden te kunnen voldoen aan de in de AMvB vastgelegde

opleidingseisen. Hiernaast meen ik dat het gevolgd hebben van het vak “ontwikkelingen in het verplegingswetenschappelijk onderzoek” niet gerekend kan worden tot de minimumeisen waaraan beginnend verpleegkundigen dienen te voldoen. Voorts wijs ik het situeren van de opleiding tot verpleegkundige op tenminste HBO-niveau af. Dat wil niet zeggen dat ik een opleiding tot verpleegkundige op HBO-niveau niet van groot belang acht, doch die stijgt uit boven de te stellen minimum opleidingseisen. Ten slotte heb ik toegezegd mij over een drietal onderwerpen nog nader te zullen buigen, namelijk de erkenning van opleidingsinstellingen, het hanteren van een examenregeling en het opnemen van nadere regels in de amvb opleidingseisen in verband met artikel 39 ter zake van voorbehouden handelingen.

Het is mijn bedoeling om hetgeen ik in deze brief heb gesteld inzake het advies van de Raad BIG als kader te hanteren voor de regelgeving terzake. Over deze regelgeving zal op korte termijn interdepartementale afstemming met de ministeries van Justitie en Onderwijs en Wetenschappen plaatsvinden.

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,

Drs. H. d' Ancona